



## Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

zo 4. októbra 2012 \*

„Nesplnenie povinnosti členským štátom — Občianstvo Únie — Právo na pohyb a pobyt — Články 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ — Diskriminácia založená na štátnej príslušnosti — Článok 18 ZFEÚ — Smernica 2004/38/ES — Článok 24 — Výnimka — Rozsah — Členský štát, v ktorom výhodu zľavneného cestovného čerpajú len študenti, ktorých rodičia v tomto štáte poberajú rodinné prídavky“

Vo veci C-75/11,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 258 ZFEÚ, podaná 21. februára 2011,

**Európska komisia**, v zastúpení: V. Kreuzschitz a D. Roussanov, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

proti

**Rakúskej republike**, v zastúpení: C. Pesendorfer a M. Fruhmann, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanej,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory J. N. Cunha Rodrigues, sudcovia U. Löhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh (spravodajca) a C. G. Fernlund,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 6. septembra 2012,

vyhlásil tento

\* Jazyk konania: nemčina.

## Rozsudok

- 1 Európska komisia svojou žalobou žiada Súdny dvor, aby určil, že Rakúska republika si tým, že zľavnené cestovné poskytuje zásadne len študentom, ktorých rodičia poberajú rakúske rodinné prídavky, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 18 ZFEÚ v spojení s článkami 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ, ako aj z článku 24 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46, a korigendum v Ú. v. ES L 229, s. 35).

### Právny rámec

#### *Právo Únie*

Nariadenie (EHS) č. 1408/71

- 2 Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmeneným a doplneným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 592/2008 zo 17. júna 1998 (Ú. v. EÚ L 177, s. 1; ďalej len „nariadenie č. 1408/71“), definuje v článku 1 písm. u) bode i) rodinné dávky ako „všetky vecné dávky alebo peňažné dávky určené na pokrytie rodinných výdavkov podľa právnych predpisov v zmysle článku 4 ods. 1 písm. h) [tohto nariadenia]“.
- 3 Článok 4 ods. 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71 stanovuje, že toto nariadenie sa vzťahuje na všetky právne predpisy, ktoré sa týkajú častí sociálneho zabezpečenia vzťahujúcich sa na rodinné dávky.
- 4 Článok 13 ods. 1 prvá veta nariadenia č. 1408/71 stanovuje, že pokiaľ v článkoch 14c a 14f nie je stanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu.

Smernica 2004/38

- 5 Podľa odôvodnení 1 a 10 smernice 2004/38:

„(1) občianstvo v Únii udeľuje každému občanovi Únie základné a individuálne právo voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov s výhradou obmedzení a podmienok uvedených v zmluve [ES] a opatrení prijatých na tento účel;

...

(10) osoby uplatňujúce svoje právo pobytu by sa však nemali stať neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas počiatočného obdobia pobytu. Preto by sa právo pobytu pre občanov Únie a ich rodinných príslušníkov počas obdobia presahujúceho tri mesiace malo podriadiť podmienkam“.

- 6 Článok 3 ods. 1 tejto smernice stanovuje, že smernica sa uplatňuje na všetkých občanov Únie, ktorí sa pohybujú alebo sa zdržiavajú v inom členskom štáte, než je členský štát, ktorého sú štátnymi príslušníkmi.

7 Článok 7 ods. 1 tejto smernice znie:

„1. Všetci občania Únie majú právo pobytu na území iného členského štátu počas obdobia dlhšieho ako tri mesiace, ak:

...

c)

- sú zapísaní na súkromnej alebo verejnej inštitúcii, akreditovanej alebo financovanej hostiteľským členským štátom na základe jeho legislatívy alebo administratívneho postupu, s hlavným cieľom absolvovať študijný kurz, vrátane odborného vzdelávania; a
- majú komplexné krytie nemocenského poistenia v hostiteľskom členskom štáte a predložili príslušnému vnútroštátnemu úradu dôkaz prostredníctvom vyhlásenia alebo iným rovnocenným prostriedkom, podľa ich rozhodnutia, že majú dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu...“

8 Článok 24 smernice 2004/38, nazvaný „Rovnaké zaobchádzanie“, znie takto:

„1. S výhradou takých osobitných ustanovení, ako sú výslovne uvedené v zmluve a v sekundárnom práve, všetci občania Únie, ktorí sa na základe tejto smernice zdržiavajú na území hostiteľského členského štátu, využívajú rovnaké zaobchádzanie ako so štátnymi príslušníkmi tohto členského štátu v rámci pôsobnosti zmluvy. Výhoda tohto práva sa rozširuje na rodinných príslušníkov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu a ktorí majú právo pobytu alebo právo trvalého pobytu.

2. Ako výnimka z odseku 1 hostiteľský členský štát nie je povinný udeliť nárok na sociálnu pomoc počas prvých troch mesiacov pobytu ani prípadne počas dlhšieho obdobia stanoveného v článku 14 ods. 4 písm. b), ani nie je povinný pred nadobudnutím práva trvalého pobytu udeliť pomoc vo forme príspevku na výživu počas štúdia, vrátane odborného vzdelávania, pozostávajúcu zo študentských štipendií alebo študentských pôžičiek osobám iným, ako sú pracovníci, samostatne zárobkovo činné osoby, osoby, ktoré si zachovávajú takýto štatút a ich rodinní príslušníci.“

### *Rakúske právo*

- 9 V Rakúsku neexistujú spolkové predpisy, ktoré by upravovali zľavnené cestovné pre študentov.
- 10 Podľa informácií predložených Súdnemu dvoru sa semestrálne zľavnené lístky poskytujú študentom na základe zmlúv o financovaní uzatvorených medzi Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie (spolkové ministerstvo dopravy, inovácie a technológie), regionálnymi orgánmi a dotknutými dopravnými podnikmi. Tieto zmluvy upravujú nielen cenu, výšku zľavy a finančný príspevok spolkovéj vlády, ale stanovujú aj okruh osôb, ktoré majú na zľavu nárok.
- 11 Navyše zo spisu vyplýva, že v niektorých Länder (spolkové krajiny) študenti definovaní v paragrafoch 3 a 4 zákona o podpore pri štúdiu z roku 1992 (Studienförderungsgesetz 1992, BGBl. č. 305/1992) v znení platnom ku dňu, keď došlo k skutkovým okolnostiam vo veci samej (ďalej len „zákon z roku 1992“), môžu dostať zľavnené cestovné len v prípade, že sa ich bydlisko alebo miesto štúdia nachádza v oblasti sídla dotknutej spoločnosti zabezpečujúcej verejnú dopravu, a ak sú im vyplácané rodinné prídavky podľa paragrafu 2 zákona o vyrovnávaní rodinných výdavkov prídavkami z roku 1967 (Familienlastenausgleichsgesetz 1967, BGBl. č. 376/1967) v znení platnom ku dňu, keď došlo k skutkovým okolnostiam vo veci samej (ďalej len „FLAG“).

- 12 V iných spolkových krajinách, v ktorých uplatnenie zliav nezávisí od poberania rodinných prídavkov, sa popri štatúte študenta zohľadňuje ako kritérium aj vek a/alebo pobyt dotknutých osôb.
- 13 Osoby, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt na spolkovom území, majú podľa paragrafu 2 FLAG nárok na rodinné prídavky pre maloleté deti a plnoleté deti mladšie ako 26 rokov, ktoré sa pripravujú na povolanie alebo absolvujú ďalšie vzdelávanie na odbornej škole, ak im návšteva školy neumožňuje vykonávať povolanie. Nárok na rodinné prídavky má v zásade osoba, s ktorou deti žijú v jednej domácnosti.
- 14 Paragraf 4 zákona z roku 1992 stanovuje, že štátni príslušníci zmluvných strán Dohody o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3; Mím. vyd. 11/052, s. 3) alebo Zmluvy o ES, ako aj štátni príslušníci tretích krajín majú rovnaké postavenie ako rakúski štátni príslušníci, „pokiaľ rovnaké postavenie vyplýva z uvedených Zmlúv“.
- 15 Paragraf 52 zákona z roku 1992 definuje príspevky na dopravu ako „iné opatrenia na podporu štúdia“. Cieľom týchto príspevkov je podporovať poberateľov príspevkov na štúdium formou príspevku na financovanie ich cestovných nákladov. Ide o príspevky, ktoré môžu využiť len poberatelia príspevkov na štúdium v Rakúsku, a treba ich odlišovať od zliav na cestovnom.

### **Konanie pred podaním žaloby**

- 16 Osoba konajúca pod menom politickej strany „Zelení“ („die Grünen“) informovala prostredníctvom sťažnosti Komisiu, že mnohí študenti, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov než Rakúskej republiky a študujú v Rakúsku, musia za použitie verejných dopravných prostriedkov platiť oveľa vyššiu sumu, než platia rakúski študenti. V niektorých spolkových krajinách sa totiž zľavnené cestovné poskytujú len študentom, ktorých rodiny poberajú rakúske rodinné prídavky.
- 17 Keďže podľa Komisie je takýto selektívny systém porušením zásady zákazu diskriminácie zakotvenej v článku 12 ES, požiadala listom z 13. februára 2008 Rakúsku republiku, aby jej podrobnejšie opísala systém zľavneného cestovného, ktorý sa uplatňuje v tomto členskom štáte.
- 18 Listom z 18. apríla 2008 rakúske orgány opísali rôzne tarify cestovného uplatňované v jednotlivých spolkových krajinách v závislosti od špecifickej situácie dotknutých osôb.
- 19 Komisia listom z 23. marca 2009 zaslala Rakúskej republike výzvu na predloženie pripomienok k selektívnemu spôsobu poskytovania zľavneného cestovného pre študentov v lehote dvoch mesiacov. Podľa Komisie tento selektívny spôsob porušuje zásadu zákazu diskriminácie zakotvenú jednak v článku 12 ES, a od vstupu Lisabonskej zmluvy do platnosti aj v článku 18 ZFEÚ, a jednak v článku 24 smernice 2004/38.
- 20 Rakúska republika v odpovedi na túto výzvu z 25. júna 2009 spochybnila relevantnosť článku 24 smernice 2004/38. Podľa tohto členského štátu je zľavnené cestovné pre študentov dodatočnou rodinnou dávkou patriacou do systému rodinných prídavkov poskytovaných v Rakúsku a musí byť považované za dávku sociálneho zabezpečenia v zmysle právnej úpravy Únie, ktorá sa uplatňuje na oblasť koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia. Zľavy na cestovnom sa neposkytujú samotným študentom, ale rodičom, ktorí zabezpečujú výživu svojich detí počas obdobia, keď tieto deti študujú.
- 21 Dňa 28. januára 2010 Komisia zaslala Rakúskej republike odôvodnené stanovisko, v ktorom zotrváva na svojom názore, že rakúsky systém zľavneného cestovného pre študentov porušuje článok 18 ZFEÚ a článok 24 smernice 2004/38 bez toho, aby sa uplatnila výnimka uvedená v odseku 2 tohto článku 24. Komisia uviedla, že na jednej strane na rozdiel od tvrdení rakúskych orgánov a s rizikom zbavenia tohto článku 24 ods. 2 zmyslu samotná skutočnosť, že opatrenie odbreňuje rodičov

študujúcich detí v ich starostlivosti, by nemohla stačiť na to, aby sa zamietlo zaradenie tohto opatrenia ako pomoci pri štúdiu. Na druhej strane zo znenia tohto článku 24 ods. 2 možno vyvodíť, že hostiteľské členské štáty môžu zamietnuť poskytnutie príspevku na výživu pri štúdiu štátnym príslušníkom z iných členských štátov, ktorí nemajú trvalý pobyt na území hostiteľského členského štátu, len v prípade, keď sa takáto pomoc poskytuje vo forme štipendia alebo pôžičky na štúdium.

- 22 V odpovedi na odôvodnené stanovisko z 29. marca 2010 Rakúska republika uviedla, že zľavnené cestovné je rodinnou dávkou poskytovanou v rámci súkromného práva. Nejde o diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti, pretože tieto ceny cestovného sa poskytujú všetkým poisteným rodičom bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť.
- 23 Za týchto okolností Komisia rozhodla podať túto žalobu.

### O žalobe

- 24 Na úvod treba spresniť, že Komisia v žalobe vytýka Rakúskej republike, že priznáva zľavnené cestovné len študentom, ktorým sa poskytujú rodinné prídavky v Rakúsku, pričom takáto podmienka bola zavedená v spolkových krajinách Viedeň, Horné Rakúsko, Burgenland a Štajersko, ako aj v meste Innsbruck.
- 25 Čo sa týka mesta Innsbruck, zo spisu vyplýva, že študenti môžu od univerzitného roka 2010/2011 dostať semestrálne zľavnené lístky bez ohľadu na to, či rodičia poberajú rakúske rodinné prídavky, avšak existencia nesplnenia si povinnosti sa musí posúdiť na základe situácie v členskom štáte v čase uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku, t. j. vo veci samej 28. marca 2010. Zmeny, ku ktorým došlo následne, Súdny dvor nemôže zohľadniť (pozri najmä rozsudky z 15. marca 2001, Komisia/Francúzsko, C-147/00, Zb. s. I-2387, bod 26; zo 4. júla 2002, Komisia/Grécko, C-173/01, Zb. s. I-6129, bod 7, a z 19. júla 2012, Komisia/Taliansko, C-565/10, bod 22).
- 26 Je zjavné, že v čase uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku tento nový druh semestrálnych lístkov v meste Innsbruck ešte neplatil.
- 27 Zároveň treba spresniť, že Komisia nemá dostatok informácií o systéme uplatňovanom v spolkovej krajine Dolné Rakúsko, a preto systém uplatňovaný v tejto spolkovej krajine nie je predmetom žaloby.

### *Argumentácia účastníkov konania*

- 28 Komisia tvrdí, že podmienenie poskytovania zľavneného cestovného poberaním rakúskych rodinných prídavkov je nepriamou diskrimináciou študentov študujúcich v Rakúsku, ktorí pochádzajú z iných členských štátov než z Rakúskej republiky, a porušuje takisto články 18 ZFEÚ, 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ, ako aj článok 24 smernice 2004/38.
- 29 Rakúsky systém, o ktorý ide vo veci samej, totiž znevýhodňuje študentov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi týchto iných členských štátov, tým, že stanovuje podmienku poskytovania zľavneného cestovného, ktorú môžu ľahšie splniť rakúski štátni príslušníci.
- 30 Rakúska republika uvádza, že zľavnené cestovné, ktoré je podmienené poberaním rakúskych rodinných prídavkov, je rodinnou dávkou poskytovanou v rámci súkromného práva. Podľa rakúskeho práva sa rodinné prídavky nemôžu vyplácať automaticky všetkým rakúskym študentom, ale ich poberanie závisí od skutočnosti, že rodičia sú povinní uspokojiť potreby študenta. Zľavnené cestovné je v podstate prínosom do rodinného rozpočtu a rovnako ako rodinné prídavky sa neposkytne v prípade, ak má samotný študent príjem presahujúci hranicu stanovenú rakúskym zákonodarcom. Podľa uvedeného členského štátu treba túto zľavu považovať za rodinnú dávku v zmysle nariadenia č. 1408/71, hoci



súvisí so štúdiom alebo s vyučovaním a má dvojakú funkciu. Na rozdiel od príspevku na dopravu, ktorý sa poskytuje sociálne slabším študentom, zľavnené cestovné nezávisí od príjmu rodičov a nevypláca sa priamo na bankový účet, ktorého majiteľom je oprávnený študent.

- 31 Rakúska republika konštatuje, že vo svojom oznámení týkajúcom sa nariadenia č. 1408/71 veľmi všeobecne spomenula FLAG, z ktorého vyplýva sporné zľavnené cestovné. Toto oznámenie má podľa nej deklaratórny a konštitutívny účinok.
- 32 Tento členský štát teda tvrdí, že jeho systém v plnej miere zodpovedá nariadeniu č. 1408/71 a neporušuje ani smernicu 2004/38. Dodáva, že Súdny dvor sa pri posúdení dávok, ktoré spadajú do pôsobnosti tohto nariadenia, neodvoláva na zásady primárneho práva, ktoré sú obsiahnuté v článku 18 ZFEÚ (pozri rozsudok zo 16. júla 2009, von Chamier-Glisczinski, C-208/07, Zb. s. I-6095, bod 84 a nasl.).
- 33 Komisia sa domnieva, že tvrdenie, o ktoré sa opiera Rakúska republika, že zľavnené cestovné je dávkou sociálneho zabezpečenia, je irelevantné. Predovšetkým táto zľava nekompensuje rodinné výdavky, ako to vyžaduje článok 1 písm. u) bod i) nariadenia č. 1408/71, ale znižuje náklady na použitie verejných dopravných prostriedkov vznikajúce študentom univerzít a vysokých škôl. Zľavnené cestovné zvyhodňuje priamo študentov a nie rodičov. Opis zľavneného cestovného Rakúskou republikou teda neumožňuje potvrdiť, že spĺňa požiadavky na zaradenie medzi dávky sociálneho zabezpečenia v zmysle nariadenia č. 1408/71. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že študenti zo zákona nemajú nárok na tieto dávky. Napokon by nebolo logické považovať príspevok na dopravu zavedený zákonom z roku 1992 za príspevok na výživu, keď sa sporné zľavnené cestovné považuje za rodinnú dávku. Podľa Komisie je skutočnosť, že v určitých spolkových krajinách poskytovanie zľavneného cestovného nie je podmienené poberaním rakúskych rodinných prídavkov, dodatočným dôkazom, že táto zľava nemá nič spoločné s rodinnou dávkou.
- 34 Čo sa týka výnimky zo zásady rovnosti zaobchádzania uvedenej v článku 24 ods. 2 smernice 2004/38, na ktorú sa odvoláva Rakúska republika, Komisia sa domnieva, že túto výnimku treba vykladať reštriktívne. Výnimka by sa mohla uplatniť len na „pomoc vo forme príspevku na výživu počas štúdia, vrátane odborného vzdelávania, pozostávajúcu zo študentských štipendií alebo študentských pôžičiek“. Na rozdiel od toho, čo tvrdí tento členský štát, sa zásada rovnosti zaobchádzania uvedená v článku 24 ods. 1 vzťahuje na všetky dávky vyplácané študentom, ktoré nie sú poskytované formou štipendia alebo študentskej pôžičky. Vzhľadom na ich formu zľavnené cestovné nespadá pod výnimku stanovenú v uvedenom odseku 2. S výkladom tejto výnimky navrhovaným Rakúskou republikou nemožno súhlasiť, pretože je v rozpore s primárnym právom a s judikatúrou Súdneho dvora vzťahujúcou sa na články 18 ZFEÚ a 21 ZFEÚ.
- 35 Rakúska republika tvrdí, že zľavnené cestovné je v každom prípade aj formou financovania štúdia, a teda ho nemožno posudzovať oddelene od iných opatrení, ktoré členský štát pôvodu musí prijať v oblasti podpory štúdia. Pokým je študent zahrnutý do vzdelávania v hostiteľskom členskom štáte, členský štát pôvodu je povinný svojim študentom poskytovať dostačujúcu pomoc vrátane prípadných vyživovacích povinností. Hostiteľský členský štát nemusí kompenzovať prípadné „slabšie“ systémy podpory iných členských štátov.

#### *Posúdenie Súdnym dvorom*

- 36 Na úvod treba pripomenúť, že článok 20 ods. 1 ZFEÚ priznáva každej osobe, ktorá je občanom jedného z členských štátov, štatút občana Únie.
- 37 Študenti, ktorí pochádzajú z iných členských štátov než z Rakúskej republiky a v Rakúsku študujú, majú tento štatút, pokiaľ sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, v ktorom požívajú tento štatút.

- 38 Súdny dvor už niekoľkokrát rozhodol, že štatút občana Únie má byť základným štatútom štátnych príslušníkov členských štátov, ktorý tým z nich, ktorí sa nachádzajú v rovnakej situácii, umožňuje, aby sa s nimi v rozsahu vecnej pôsobnosti ZFEÚ bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť a bez toho, aby boli dotknuté výnimky výslovne stanovené v tejto súvislosti, z právneho hľadiska zaobchádzalo rovnako (rozsudok z 20. septembra 2001, Grzelczyk, C-184/99, Zb. s. I-6193, bod 31, a z 11. júla 2002, D’Hoop, C-224/98, Zb. s. I-6191, bod 28).
- 39 Každý občan Únie sa môže odvolávať na zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti zakotvený v článku 18 ZFEÚ v každej situácii, ktorá spadá do rozsahu pôsobnosti *ratione materiae* práva Únie, pričom tieto situácie zahŕňajú vykonávanie práva slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov stanoveného v článku 21 ZFEÚ (pozri rozsudky z 12. mája 1998, Martínez Sala, C-85/96, Zb. s. I-2691, bod 63; z 15. marca 2005, Bidar, C-209/03, Zb. s. I-2119, body 32 a 33; z 18. novembra 2008, Förster, C-158/07, Zb. s. I-8507, body 36 a 37, ako aj z 13. apríla 2010, Bressol a i., C-73/08, Zb. s. I-2735, bod 31).
- 40 Z tejto judikatúry navyše vyplýva, že tento zákaz pokrýva aj situácie týkajúce sa prístupu k odbornému vzdelávaniu, keďže tak vyššie vzdelávanie, ako aj univerzitné vzdelávanie predstavujú odborné vzdelávanie (rozsudok Bressol a i., už citovaný, bod 32).
- 41 Z toho vyplýva, že štátny príslušník členského štátu, ktorý študuje v Rakúsku, sa môže odvolávať na právo zakotvené v článkoch 18 ZFEÚ a 21 ZFEÚ, a to voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia hostiteľského členského štátu bez priamej alebo nepriamej diskriminácie na základe štátnej príslušnosti (rozsudok Bressol a i., už citovaný, bod 33).
- 42 Pokiaľ ide o otázku, či zľavnené cestovné, ktoré poskytujú niektoré rakúske spolkové krajiny, patrí do pôsobnosti zmlúv v zmysle článku 18 ods. 1 ZFEÚ, treba podotknúť, že Súdny dvor, poukazujúc na to, že prístup k odbornému vzdelávaniu patrí do pôsobnosti práva Únie, už konštatoval, že do jeho pôsobnosti spadajú aj vnútroštátne príspevky študentom poskytované na pokrytie ich životných nákladov, sociálne dávky zavedené vnútroštátnym nepríspevkovým systémom a príspevky nazývané „čakateľské“ stanovené vo vnútroštátnej právnej úprave, ktoré sú určené mladým nezamestnaným, ktorí si hľadajú prvé zamestnanie (pozri v tomto poradí rozsudky Bidar, už citovaný, bod 42; Grzelczyk, už citovaný, bod 46, ako aj D’Hoop, už citovaný, body 34 a 35).
- 43 Z toho vyplýva, že systém poskytovania zľavneného cestovného študentom, ktorý im priamo alebo nepriamo umožňuje pokrývať životné náklady, takisto spadá do pôsobnosti Zmluvy o FEÚ.
- 44 Pokiaľ ide o tvrdenie Rakúskej republiky, podľa ktorého zľavnené cestovné treba považovať za rodinnú dávku v zmysle nariadenia č. 1408/71, je nutné konštatovať, že aj keby sa kolízne normy uvedené v tomto nariadení uplatnili na občanov Únie študujúcich v inom členskom štáte, než sú členské štáty ich pôvodu, a ich rodičia nemajú žiadnu väzbu s týmto hostiteľským členským štátom, takáto kvalifikácia uvedenej zľavy nemôže odôvodniť rovnosť zaobchádzania na základe štátnej príslušnosti voči týmto občanom.
- 45 Na jednej strane treba totiž pripomenúť, že Súdny dvor niektoré dávky patriace do oblasti osobitného uplatnenia nariadenia č. 1408/71 takisto považoval za sociálne profity alebo výhody podliehajúce zásade rovnosti zaobchádzania na základe štátnej príslušnosti podľa iných ustanovení práva Únie o voľnom pohybe osôb (pozri v tomto zmysle rozsudok Martínez Sala, už citovaný, bod 27).
- 46 Na druhej strane treba pripomenúť, že nariadenie č. 1408/71 nezavádza spoločný systém sociálneho zabezpečenia, ale zachováva existenciu rôznych vnútroštátnych systémov. Jeho jediným cieľom je zabezpečiť ich koordináciu (rozsudok z 21. júla 2011, Stewart, C-503/09, Zb. s. I-6497, bod 75 a citovaná judikatúra).

- 47 Hoci si členské štáty ponechávajú právomoc organizovať svoje systémy sociálneho zabezpečenia, takže pri neexistencii harmonizácie na úrovni Únie je ich úlohou stanoviť podmienky práva alebo povinnosti byť poistený v systéme sociálneho zabezpečenia a podmienky, ktoré zakladajú nárok na dávky, musia pri vykonávaní tejto právomoci dodržiavať právo Únie, a predovšetkým ustanovenia Zmluvy o FEÚ týkajúce sa slobody voľne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov, ktorá je priznaná každému občanovi Únie (rozsudok Stewart, už citovaný, body 75 až 77 a citovaná judikatúra).
- 48 Argumentácia Rakúskej republiky týkajúca sa kvalifikácie zľavneného cestovného ako rodinnej dávky v zmysle nariadenia č. 1408/71 teda nevylučuje existenciu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti voči študentom z iných členských štátov študujúcim v Rakúsku, ktorú namieta Komisia.
- 49 Vzhľadom na túto námietku treba pripomenúť, že zásada zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti zakotvená všeobecne v článku 18 ZFEÚ a pre občanov Únie, na ktorých sa vzťahuje pôsobnosť smernice 2004/38, podrobnejšie upravená v článku 24 tejto smernice, zakazuje nielen priamu diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, ale aj akúkoľvek nepriamu formu diskriminácie, ktorá v dôsledku uplatnenia iných rozlišovacích kritérií v skutočnosti vedie k rovnakému výsledku (pozri rozsudok Bressol a i., už citovaný, bod 40).
- 50 Vo veci samej podmienenie zľavneného cestovného poberaním rakúskych rodinných prídavkov, zavedené v niektorých spolkových krajinách, vedie k rozdielnemu zaobchádzaniu s rakúskymi študentmi študujúcimi v Rakúsku a so študentmi z iných členských štátov, ktorí takisto študujú v Rakúsku, keďže takúto podmienku oveľa ľahšie splnia rakúski študenti, lebo ich rodičia tieto prídavky spravidla dostávajú.
- 51 Takéto rozdielne zaobchádzanie je v rozpore so zásadami, na ktorých je postavený štatút občana Únie, a to so zárukou rovnakého právneho zaobchádzania pri vykonávaní slobody pohybu uvedenou v bode 38 tohto rozsudku (rozsudok D’Hoop, už citovaný, bod 35).
- 52 Podľa ustálenej judikatúry by nepriama diskriminácia na základe štátnej príslušnosti mohla byť z hľadiska práva Únie odôvodnená len vtedy, ak by vychádzala z objektívnych hľadísk, ktoré sú nezávislé od štátnej príslušnosti dotknutých osôb a sú primerané cieľu, ktorý legitímne sleduje vnútroštátne právo (pozri rozsudky D’Hoop, už citovaný, bod 36; zo 7. júla 2005, Komisia/Rakúsko, C-147/03, Zb. s. I-5969, bod 48, ako aj Bressol a i., už citovaný, bod 41).
- 53 Ešte pred objasnením otázky, či vo veci existuje takéto objektívne odôvodnenie, treba najprv preskúmať tvrdenie Rakúskej republiky, že systém zľavneného cestovného pre študentov patrí do pôsobnosti výnimky zo zásady rovnosti zaobchádzania uvedenej v článku 24 ods. 2 smernice 2004/38.
- 54 Keďže ide o výnimku zo zásady rovnosti zaobchádzania uvedenej v článku 18 ZFEÚ, ktorá je vlastne len špecificky zvýraznená v článku 24 ods. 1 smernice 2004/38, treba odsek 2 tohto článku 24 vykladať doslovne.
- 55 Hoci zľavnené cestovné poskytované študentom, ako vyplýva z bodu 43 tohto rozsudku, je pomocou pri štúdiu poskytovanou študentom, vzťahuje sa výnimka zo zásady rovnosti zaobchádzania stanovená v článku 24 ods. 2 smernice 2004/38 iba na príspevok na výživu počas štúdia poskytovaný „formou študentských štipendií alebo študentských pôžičiek“.
- 56 Akýkoľvek iný výklad tohto ustanovenia by bol nielen v rozpore s jeho znením, ale aj s povinnosťou Súdneho dvora vykladať túto výnimku v súlade s ustanoveniami Zmluvy, vrátane ustanovení o občianstve Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. júna 2009, Vatsouras a Koupatantze, C-22/08 a C-23/08, Zb. s. I-4585, bod 44).



- 57 Následne, pokiaľ ide o existenciu objektívnych hľadísk, ktoré by mohli odôvodniť rozdielne zaobchádzanie, ako vyplýva z bodu 35 tohto rozsudku, Rakúska republika tvrdí, že zľavnené cestovné pomáha financovať štúdium, a preto ho nemožno posudzovať nezávisle od iných opatrení, ktoré je členský štát pôvodu povinný prijať v oblasti podpory štúdia. Niektoré členské štáty poskytujú zjavne lepšie štipendia v porovnaní so štipendiami poskytovanými v Rakúsku, takže študenti z iných členských štátov by si mohli životné náklady, vrátane nákladov na dopravu, hradiť ľahšie než rakúski študenti. Pokiaľ majú iné členské štáty slabší systém podpory študentov v porovnaní so systémom platným v Rakúsku, hostiteľský členský štát nie je povinný pomáhať študentom z týchto členských štátov.
- 58 V tejto súvislosti treba konštatovať, ako uviedla generálna advokátka v bode 62 návrhov a ako vyplýva z údajov predložených Súdnu dvoru, že hoci zľavnené cestovné sa neposkytuje v prípade, ak má študent vlastné príjmy prekračujúce určitú hranicu, poskytovanie tejto zľavy v zásade nevyžaduje určitý stupeň odkázanosti v podobe nedostatočných prostriedkov. Rovnako v prípade, že by cieľom, ktorý sleduje Rakúska republika, bolo zabrániť študentovi z iného členského štátu, aby využíval dvojité finančné pomoci, treba uviesť, že z informácií poskytnutých rakúskou vládou nevyplýva, že príslušné orgány tohto členského štátu pri poskytovaní tejto zľavy študentom, ktorých rodičia poberajú rakúske rodinné prídavky, zohľadnili dávky, ktoré títo študenti prípadne poberajú v inom členskom štáte.
- 59 Pokiaľ ide o tvrdenie Rakúskej republiky, ktoré má spochybníť existenciu povinnosti hostiteľského členského štátu financovať študentov, ktorí do tohto štátu nie sú začlenení, treba pripomenúť, že v súvislosti s ustanoveniami o občianstve Únie Súdny dvor už rozhodol, že je legitímne, aby sa hostiteľský členský štát uistil o existencii skutočnej väzby medzi žiadateľom o dávku a týmto členským štátom (pozri v tomto zmysle rozsudky D’Hoop, už citovaný, bod 38; z 23. marca 2004, Collins, C-138/02, Zb. s. I-2703, bod 67; Bidar, už citovaný, bod 57, ako aj Vatsouras a Koupatantze, už citovaný, bod 38).
- 60 Aj keď právo Únie týkajúce sa voľného pohybu osôb, a najmä študentov, uznáva určitý stupeň finančnej solidarity štátnych príslušníkov hostiteľského členského štátu so štátnymi príslušníkmi iných členských štátov (pozri v tomto zmysle rozsudok Grzelczyk, už citovaný, bod 44), treba, ako vyplýva odôvodnenia 10 smernice 2004/38, zabrániť tomu, aby osoby uplatňujúce svoje právo na pobyt, vrátane študentov, neboli neprímeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas počiatočného obdobia pobytu. Vykonávanie práva na pobyt priznaného občanom Únie a členom ich rodiny počas dlhšieho obdobia ako tri mesiace teda podľa článku 21 ZFEÚ a podľa ustanovení smernice 2004/38 podlieha určitým podmienkam.
- 61 Vnútroštátny systém, ktorý vyžaduje, aby študent preukázal existenciu reálneho vzťahu s hostiteľským členským štátom, by teda v zásade mohol byť v súlade s legitímnym cieľom, ktorý môže odôvodniť obmedzenia práva na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov priznaného článkom 21 ZFEÚ.
- 62 Treba však spresniť, že dôkaz požadovaný na účely preukázania existencie takéhoto reálneho vzťahu nesmie mať príliš výlučný charakter a nemôže bezdôvodne uprednostňovať prvok, ktorý nutne nedokazuje skutočný a efektívny stupeň väzby medzi žiadateľom o zľavnené cestovné a členským štátom, v ktorom žiadateľ študuje, a vylučuje všetky ostatné reprezentatívne prvky (pozri v tomto zmysle rozsudky D’Hoop, už citovaný, bod 39, a Stewart, už citovaný, bod 95).
- 63 Ako uviedla generálna advokátka v bode 76 návrhov, požadovaný reálny vzťah medzi študentom požadujúcim dávku a hostiteľským členským štátom nemožno určiť pre všetky dávky jednotne, ale treba ho určiť na základe základných charakteristík spornej dávky, najmä podľa jej povahy a účelu. Účel poskytovanej dávky treba preskúmať s ohľadom na jej výsledky a nie s ohľadom na jej štruktúru alebo formálne zaradenie (pozri v tomto zmysle rozsudok Vatsouras a Koupatantze, už citovaný, body 41 a 42).

- 64 Pokiaľ ide o zľavnené cestovné pre študentov, existencia reálneho vzťahu medzi študentom, ktorý absolvuje štúdium, a hostiteľským členským štátom by vzhľadom na zľavnené cestovné mohla byť efektívne overená najmä na základe zistenia, že dotknutá osoba je podľa článku 7 ods. 1 písm. c) prvej zarážky smernice 2004/38 zapísaná na súkromnej alebo verejnej inštitúcii, akreditovanej alebo financovanej hostiteľským členským štátom na základe jeho legislatívy alebo administratívneho postupu, s hlavným cieľom absolvovať študijný kurz, vrátane odborného vzdelávania.
- 65 Treba teda konštatovať, že Rakúska republika nepreukázala, že rakúsky systém zľavneného cestovného pre študentov, ktorý sa uplatňuje v niektorých spolkových krajinách, je objektívne odôvodnený.
- 66 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba konštatovať, že Rakúska republika si tým, že zľavnené cestovné poskytuje zásadne len študentom, ktorých rodičia poberajú rakúske rodinné prídavky, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 18 ZFEÚ v spojení s článkami 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ, ako aj z článku 24 smernice 2004/38.

### O trovách

- 67 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazat' Rakúsku republiku na náhradu trov konania a Rakúska republika nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazat' ju na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol a vyhlásil:

- 1. Rakúska republika si tým, že zľavnené cestovné poskytuje zásadne len študentom, ktorých rodičia poberajú rakúske rodinné prídavky, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 18 ZFEÚ v spojení s článkami 20 ZFEÚ a 21 ZFEÚ, ako aj z článku 24 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.**
- 2. Rakúska republika je povinná nahradiť trovy konania.**

Podpisy